

اهمیت صنایع تبدیلی کشاورزی در اقتصاد ملی

< مقدار تکلوزاده

دبیر انجمن خرمای استان کرمان

خواهد بود.

ایجاد صنایع تبدیلی چه در بلندمدت و چه در کوتاهمدت منفعتهای بسیاری برای کشاورزان خواهد داشت و گسترش این صنایع باعث تثبیت سطح درآمد و افزایش سود کشاورزان می‌شود و همچنین شرایطی فراهم خواهد شد که در زمان افزایش تولید محصولات کاهش تقاضا برای تولیدات خام، مانع از ضایع شدن آن و نوسانات منفی قیمت می‌شود. بالا رفتن ارزش افزوده علاوه بر توانمندی کشور به‌طور غیرمستقیم کشاورزان را در جهت توسعه بخش کشاورزی بهره‌مند می‌کند و در درازمدت منافع آن‌ها را تثبیت و تداوم می‌بخشد. اهمیت صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی را زمانی بیشتر درمی‌یابیم که توجه کنیم پس از صنایع سنگین، صنایع غذایی از نظر وسعت و گستردگی دومین مقام را در جهان داراست که صنایع غذایی استراتژیک مانند غلات، قند، لبنیات و روغن را نیز در بر می‌گیرد، در ضمن با توجه به میزان ارزش افزوده در این صنایع که با ارزش افزوده در صنایع پتروشیمی برابر دارد و با جایگزینی صدور این محصولات به‌جای صدور قسمتی از نفت می‌توان به شکوفایی اقتصادی نزدیک‌تر شد. در حال حاضر به دلیل نبود صنایع تبدیلی و تکمیلی در بخش کشاورزی، کشاورزان با ریسک تولید می‌کنند در صورتی که توسعه این صنایع علاوه بر افزایش درآمد کشاورزان، باعث تنظیم بازار و ثبات قیمت‌ها می‌شود. بازاریابی و بازاریابی یکی از ارکان اساسی توسعه بخش کشاورزی است. بخش مهمی از بازاریابی محصولات کشاورزی تشکیل و توسعه صنایع تبدیلی و فرآوری محصولات کشاورزی است اما این صنایع هنوز در زیربخش‌های مختلف توسعه نیافته است. به‌طور خلاصه اهداف ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و روستایی عبارتند از:

۱. کمک به بهبود سطح زندگی روستائیان از طریق افزایش درآمد

صنایع تبدیلی کشاورزی به صناعی اطلاق می‌شود که با کمک آن می‌توان بخشی از محصولات زراعی و باغی را با کاربرد روش‌های فیزیکی و شیمیایی تغییر وضع داده و بدین‌وسیله ماندگاری این محصولات را بیشتر و عرضه و مصرف آن را مناسب‌تر نمود. در مجموع از طریق این نوع صنایع ارزش اقتصادی محصولات را بالاتر برد. آمار نشان می‌دهد که سالانه ۱۰ درصد گندم، ۵/۵ درصد برنج، ۳۰ درصد تریبار، ۲۵ درصد مرکبات و ۴۸ درصد سیب‌زمینی و پیاز تولیدشده در کشور به ضایعات تبدیل می‌شود.

صنایع تبدیلی ازجمله صناعی است که نقش و تأثیر بسیاری از ابعاد مختلف در بخش کشاورزی داشته و دارد. افزایش ارزش افزوده، توسعه صادرات و کاهش ضایعات و همین‌طور کاهش ریسک در بخش کشاورزی از عمده‌ترین فواید توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی در این بخش است که بر ضرورت توجه به این صنایع تأکید می‌کنند. تجربه تعدادی از کشورهای درحال توسعه نشان می‌دهد که توسعه و حمایت از این صنایع می‌تواند نقش حیاتی در توسعه بخش کشاورزی داشته باشد. پیوند بین بخش صنعت و کشاورزی در کشورهای درحال توسعه در مقایسه با کشورهای توسعه‌یافته ضعیف‌تر است، این در حالی است که گذار از کشاورزی سنتی به اقتصادی پویا در کشورهای درحال توسعه ارتباط متقابل بین کشاورزی و صنعت را طلب کرده و از اهداف کلیدی توسعه اقتصادی محسوب می‌شود. به‌طور متوسط جمعیت کره زمین هر ساله ۱/۷ درصد رشد می‌کند. پیش‌بینی می‌شود تا اواخر سال ۲۰۲۰ جمعیت جهان به هشت میلیارد نفر برسد که به‌این‌ترتیب اگر در سال ۱۹۷۶ تولید ۳/۳ میلیارد تن مواد غذایی می‌نواست تا حدی جوابگوی نیازهای غذایی مردم باشد. برای هشت میلیارد نفر حتی در صورت ثابت ماندن مصرف سرانه حداقل به ۶/۴ میلیارد تن مواد غذایی نیاز

در سایر زمینه‌های صنایع فراوری پسته از جمله کره پسته، حلوا پسته، روغن پسته، شکلات پسته و... علیرغم مجوزهای صادره فعالیت چندانی صورت نگرفته و جای کار زیادی دارد.

تعداد واحدهای فراوری پسته مکانیزه استان ۷۱۸ فقره با ظرفیت ۳۵۹۰۰ تن

تعداد واحدهای فراوری پسته نیمه مکانیزه استان ۶۹۷ فقره با ظرفیت ۵۹۰۰۰ تن

تعداد جواز تأسیس و بهره‌برداری واحدهای صنایع جنبی پسته ۵۷ فقره با ظرفیت ۲۸۵۰۰ تن

۲- خرما و صنایع جنبی آن

خرما یکی از عمده‌ترین محصولات تولیدی کشاورزی استان می‌باشد. ضرورت اول در جلوگیری از ضایع شدن این محصول ایجاد سردخانه‌های نگهداری می‌باشد که در این زمینه فعالیت‌های بسیار خوبی صورت گرفته و با سرمایه‌گذاری انجام‌شده مشکلی در این زمینه وجود ندارد و با تکمیل سردخانه‌های در دست احداث ظرفیت مازاد نیز در شهرستان‌های شرقی خواهیم داشت.

در زمینه خرما صنایع فراوری عمدتاً معطوف به درجه‌بندی و بسته‌بندی می‌باشد که آن‌ها در طول سال‌های گذشته پیشرفت چشمگیری در زمینه تنوع بسته‌بندی خرما استان صورت گرفته است. در خصوص سایر صنایع جنبی خرما از جمله شیره خرما، الکل از خرما، سرکه از خرما، قند مایع، خمیر خرما، مکمل خوراک دام و... مجوزهای لازم صادر گردیده و جای سرمایه‌گذاری و توجه بیشتری دارد.

تعداد سردخانه‌های نگهداری خرما ۱۶۷ فقره با ظرفیت ۲۵۸۰۰۰ تن

تعداد واحدهای صنایع جنبی خرما ۲۰ فقره با ظرفیت ۱۳۵۰۰ تن

۳- گلاب و عرقیات گیاهی

با توجه به اقلیم مناسب برخی نقاط استان از جمله شهرستان‌های بافت و بردسیر جهت پرورش گل محمدی و گیاهان دارویی و کیفیت بالای این محصولات و افزایش سطح زیر کشت گل محمدی در سال‌های اخیر، هم‌زمان صنایع تبدیلی و فراوری متناسب نیز ایجاد شده و این واحدهای تولید گلاب و عرقیات گیاهی و اسانس کار فراوری این محصولات را انجام می‌دهند و مشکل خاصی در این زمینه وجود ندارد.

تعداد واحدهای موجود تولید گلاب و عرقیات گیاهی و اسانس ۱۱ فقره و با ظرفیت ۱۴۱۰۰ تن

۴- تولید انواع فراورده‌های لبنی

در زمینه صنایع لبنی با توجه به میزان شیر تولیدی استان به‌اندازه کافی صنایع متناسب ایجاد شده و مشکلی در این زمینه وجود ندارد.

تعداد واحدهای تولید فراورده‌های لبنی ۱۴ فقره با ظرفیت ۱۱۷۰۰۰ تن

۵- فراوری و بسته‌بندی گردو

در خصوص گردو مجوزهای لازم در زمینه صنایع فراوری و بسته‌بندی گردو در شهرستان‌های گردو خیز صادر گردیده که به دلیل مشکلات موجود موفقیت چندانی حاصل نگردیده و تنها یک واحد صنایع فراوری و جنبی گردو در شهرستان بردسیر به مرحله بهره‌برداری رسیده که آن هم به دلیل مشکلات مالی و بانکی و مدیریتی فعالیت چندانی ندارد. ●

سرانه آن‌ها

۲. حرکت در جهت استفاده بهینه از امکانات و منابع موجود در مناطق روستایی

۳. کمک به کنترل مهاجرت‌های بی‌رویه و کاهش ناهنجاری‌های اجتماعی

۴. کاهش ضایعات محصولات کشاورزی و ایجاد ارزش‌افزوده بالاتر برای محصولات

۵. ایجاد زمینه‌های مناسب جهت افزایش مهارت‌ها و شکوفایی استعدادهای روستائیان

۶. ایجاد اشتغال مولد برای جمعیت مازاد بر فعالیت‌های بخش کشاورزی

۷. کمک به افزایش صادرات غیرنفتی کشور

گسترش صنایع تبدیلی از دو جنبه ۱. ارزش‌افزوده ایجادشده در بخش، صرف افزایش ارزش‌افزوده‌های خود بخش می‌شود ۲. به دلیل رابط‌های که با بخش‌های دیگر دارد موجب ایجاد ارزش‌افزوده در این بخش‌ها می‌گردد.

استان کرمان به‌عنوان یکی از قطب‌های کشاورزی کشور مطرح بوده و از پتانسیل بالایی در زمینه کشاورزی برخوردار می‌باشد. حدود یک‌پنجم باغات کشور را در بر داشته و درصد بالایی از صادرات غیرنفتی کشور را شامل می‌شود.

صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی به‌عنوان تکمیل‌کننده چرخه تولیدات بخش کشاورزی می‌تواند در رونق تولیدات و بازاریابی محصولات نقش اساسی ایفا نماید. توجه به این صنعت علاوه بر نقش مؤثر در اشتغال‌زایی و جلوگیری از مهاجرت تولیدکنندگان روستایی به شهرها، زمینه‌ساز شکل‌گیری ارزش‌افزوده بیشتر در بخش کشاورزی می‌باشد.

نبود بسته‌بندی مناسب و عدم امکان فراوری محصولات کشاورزی به‌ویژه محصولات باغی که از فسادپذیری بیشتری نسبت به محصولات زراعی برخوردارند موجب شده علیرغم وجود بازارهای مناسب مصرف داخلی و بین‌المللی، هنوز نتوانیم نقش اساسی را در تأمین نیاز این بازارها ایفا نماییم.

۱- پسته و صنایع جنبی آن

استان کرمان بزرگ‌ترین تولیدکننده پسته در کشور می‌باشد که جهت بهبود وضعیت صادراتی آن توجه ویژه به ضبط و فراوری آن از ضروریات می‌باشد. در زمینه ضبط و فراوری بهداشتی پسته در استان در ایجاد و توسعه ترمینال‌های مکانیزه پسته، اکنون وضعیت مناسبی داریم و آلودگی‌های زمان برداشت و ضبط پسته به حداقل رسیده و مشکل چندانی در این زمینه وجود ندارد.

در خصوص ایجاد صنایع جنبی پسته تلاش زیادی صورت گرفته که عمدتاً در زمینه سورت، مغز پسته، برشته کردن صنعتی و بسته‌بندی می‌باشد. با توجه به عدم امکان صادرات پسته و مغز پسته بسته‌بندی شده به سایر کشورها به دلیل تعرفه‌های بالای گمرکی و مسائل بهداشتی کشورهای مبدأ، این صنعت نتوانسته به شکل مطلوبی توسعه یابد و این موارد فقط مصرف داخل را پوشش داده است و پسته به شکل فله صادر می‌گردد.